

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาพัฒนาการคุณลักษณะของนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงใต้ มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการคุณลักษณะของนักเรียนระดับประถมศึกษา
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยพื้นฐานทางครอบครัวและเพศของนักเรียนที่มีต่อพัฒนาการคุณลักษณะของนักเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้ศึกษาจากตำรา เอกสาร บทความ ทฤษฎีหลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดขอบเขตของการวิจัยและสร้างเครื่องมือวิจัย การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน เพื่อหาความสอดคล้องเชิงเนื้อหา ได้ค่าความสอดคล้อง 0.60-1.00 แล้วนำแบบสอบถามที่แก้ไขตามคำแนะนำแล้วมาดำเนินการทดสอบกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ชุด เพื่อหาค่าความน่าเชื่อถือของแบบสอบถาม จากนั้นจึงปรับข้อคำถามเพื่อให้แบบสอบถามเกิดความสมบูรณ์และพร้อมใช้ในการเก็บข้อมูลจริง โดยที่แบบสอบถามทั้งหมด สามารถแบ่งออกเป็น 2 ตอนซึ่งมีค่าความน่าเชื่อถือ (Cronbach's Alpha) อยู่ระหว่าง 0.84 - 0.95 จากนั้นได้นำแบบสอบถามทำการเก็บข้อมูลนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงใต้ 8 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดจันทบุรี จังหวัดชลบุรี จังหวัดระยอง จังหวัดตราด จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดสระแก้ว และจังหวัดนครนายก จำนวน 9,144 ชุด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 3,197 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 2,848 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 3,099 คน

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป SPSS for Windows และ Amos โดยมีสถิติที่เลือกใช้ดังนี้ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบไคสแควร์ และประเมิณโมเดลโดยใช้ดัชนี CFI ดัชนี NFI ดัชนี IFI ดัชนี RMSEA

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 คุณลักษณะของนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงใต้ พบว่า นักเรียนปฏิบัติตามคุณลักษณะบ่อยครั้ง ในด้านความกตัญญูต่อเวที ความซื่อสัตย์ ความมีระเบียบวินัย ความขยันหมั่นเพียร ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

และความประหยัด ส่วนคุณลักษณะที่แสดงออกเป็นบางครั้ง ได้แก่ ความสุภาพอ่อนน้อม และการบำเพ็ญประโยชน์ ตามลำดับ

1. นักเรียนปฏิบัติตนเองให้เป็นบุคคลที่มีความกตัญญูตเวทีย่อยครั้ง โดยปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ได้แก่ นักเรียนเจอครูทุกครั้งจะยกมือไหว้เสมอ นักเรียนจะยืนตรงเสมอ เมื่อได้ยินเพลงชาติ รองลงมา คือ นักเรียนทำความสะอาดตามเวรประจำวันเสมอ นักเรียนช่วยพ่อแม่ล้างจาน กวาดบ้าน ดูแลน้อง และพบว่า นักเรียนปฏิบัติตนเองในการกอดพ่อแม่ก่อนและหลังเลิกเรียน บางครั้ง

2. นักเรียนปฏิบัติตนเองให้เป็นบุคคลที่มีความซื่อสัตย์บ่อยครั้ง โดยปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ได้แก่ หากนักเรียนเก็บของมีค่าที่ผู้อื่นลืมหรือทำตกในโรงเรียน นักเรียนจะส่งครูทุกครั้ง รองลงมา คือ นักเรียนไม่โกงแม่ค้า เวลาไปซื้อขนมที่โรงอาหาร นักเรียนไม่ทุจริตในการสอบ นักเรียนยอมรับผิด เมื่อทำความผิด และนักเรียนพูดแต่ความจริง ตามลำดับ

3. นักเรียนปฏิบัติตนเองให้เป็นบุคคลที่มีความมีระเบียบวินัยบ่อยครั้ง โดยปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ได้แก่ แต่งกายถูกระเบียบของโรงเรียน รองลงมา คือ นักเรียนแสดงความเคารพครู เวลาเดินผ่านครู นักเรียนเข้าแถวซื้ออาหาร/ซื้อ นักเรียนมาโรงเรียนเข้าเสมอ นักเรียนหลีกเลี่ยงการทะเลาะวิวาทกับผู้อื่นเสมอ และพบว่า นักเรียนจะดักเตือนเพื่อนเสมอ เมื่อเพื่อนขีดเขียน ทำลายโต๊ะเก้าอี้ ผนังห้องเรียน และห้องน้ำ นักเรียนไม่เล่น คุย ขณะเรียน เข้าแถวตอนเช้า หรือเข้าห้องสมุดเป็นบางครั้ง

4. นักเรียนปฏิบัติตนเองให้เป็นบุคคลที่มีความขยันหมั่นเพียรบ่อยครั้ง โดยปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ได้แก่ นักเรียนทำการบ้านทุกวัน รองลงมา คือ นักเรียนเตรียมตัว อุปกรณ์การเรียน พร้อมเสมอ นักเรียนตั้งใจเรียนทุกรายวิชา นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมตอบปัญหาวันภาษาไทยเสมอ โดยไม่ต้องบอก และพบว่า นักเรียนอ่านหนังสือทุกวัน กับนักเรียนเข้าห้องสมุดอ่านหนังสือ เป็นบางครั้ง

5. นักเรียนปฏิบัติตนเองให้เป็นบุคคลที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่บ่อยครั้ง โดยปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ได้แก่ นักเรียนช่วยเพื่อนทำความสะอาดห้องเรียนเสมอ รองลงมา คือ นักเรียนจะช่วยเพื่อนเสมอ เมื่อเพื่อนไม่เข้าใจในบทเรียน นักเรียนจะช่วยครูเสมอ เมื่อเห็นครูถือของหนัก และพบว่า นักเรียนเห็นคนแก่เดินอยู่ นักเรียนจะเข้าไปพุงเป็นบางครั้ง

6. นักเรียนปฏิบัติตนเองให้เป็นบุคคลที่มีความประหยัดบ่อยครั้ง โดยปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ได้แก่ นักเรียนใช้สมุดและดินสอจนกว่าจะหมด รองลงมา คือ นักเรียนมีเงินเหลือใส่ออมสินทุกวัน นักเรียนชอบใช้กระเป๋ามากกว่ากระเป๋าราคาแพง ๆ และพบว่า นักเรียนรบกวนพ่อแม่เสมอ เมื่อต้องการชุดนักเรียนใหม่เป็นบางครั้ง

7. นักเรียนปฏิบัติตนเองให้เป็นบุคคลที่มีความสุภาพอ่อนน้อมบางครั้ง โดยปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ได้แก่ นักเรียนขออนุญาตครูทุกครั้งก่อนจะออกจากห้องเรียนขณะที่ครูทำการสอน รองลงมา คือ นักเรียนแสดงความเคารพครูเวลาเดินผ่าน และพบว่า นักเรียนไม่พูดคุยกันเป็นบางครั้งในขณะครูสอน นักเรียนใช้โทรศัพท์มือถือถือนาน ๆ ครั้งในขณะที่ครูกำลังสอน

8. นักเรียนปฏิบัติตนเองให้เป็นบุคคลที่มีการบำเพ็ญประโยชน์บางครั้ง โดยปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ได้แก่ ตอนเช้าทุกวัน นักเรียนจะเก็บเศษกระดาษ ขวดพลาสติก ใส่ถังขยะเสมอ รองลงมา คือ นักเรียนสนใจทำงานส่วนรวมเสมอ เมื่อไม่มีผู้อื่นอยากทำ และพบว่า นักเรียนจะช่วยบริจาคเงินหรือสิ่งของแก่ผู้ประสบภัยเสมอเป็นบางครั้ง เมื่อหน้าที่โรงเรียนสูงขึ้น นักเรียนตัดหญ้าโดยไม่มีการบอกนาน ๆ ครั้ง

ตอนที่ 2

เพศ ลักษณะของครอบครัว การศึกษาของมารดา การอยู่อาศัย และคุณลักษณะทั้ง 8 ด้าน ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01

ตอนที่ 3

วิเคราะห์วิถีโคจร (Trajectory) ของพัฒนาการลักษณะอันพึงประสงค์ และทำการทดสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างตามทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยใช้สถิติทดสอบไคสแควร์ และประเมินโมเดลโดยใช้ดัชนี CFI ดัชนี NFI ดัชนี IFI ดัชนี RMSEA ดัชนี AIC และดัชนี CAIC ปรับโมเดล เมื่อโมเดลมีความเหมาะสมพอดีกับข้อมูลแล้ว จึงประมาณค่าพารามิเตอร์

1. เมื่อนักเรียนเริ่มเข้าเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ไม่ได้มีความซื่อสัตย์ ความกตัญญูต่อเวที ความสุภาพอ่อนน้อม ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความมีระเบียบวินัย ความประหยัด การบำเพ็ญประโยชน์ และความขยันหมั่นเพียรเป็นศูนย์ เมื่อเวลาผ่านไปจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนมีพัฒนาการด้านความซื่อสัตย์ ความกตัญญูต่อเวที ความสุภาพอ่อนน้อม ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความมีระเบียบวินัย ความประหยัด การบำเพ็ญประโยชน์ และความขยันหมั่นเพียรลดลง

2. เมื่อนักเรียนเริ่มเข้าเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 นักเรียนแต่ละคนมีความซื่อสัตย์ และความมีระเบียบวินัยแตกต่างกัน เมื่อเวลาผ่านไปจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนแต่ละคนมีพัฒนาการด้านความซื่อสัตย์ และความมีระเบียบวินัยแตกต่างกัน

3. เมื่อนักเรียนเริ่มเข้าเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 นักเรียนชายมีความซื่อสัตย์ ความกตัญญูต่อเวที และความประหยัดสูงกว่านักเรียนหญิง เมื่อเวลาผ่านไปจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนชายมีพัฒนาการด้านความซื่อสัตย์ ความกตัญญูต่อเวที ความมีระเบียบวินัย และความขยันหมั่นเพียรน้อยกว่านักเรียนหญิง ยกเว้นการบำเพ็ญประโยชน์ที่นักเรียนชายมีพัฒนาการมากกว่านักเรียนหญิง

4. เมื่อนักเรียนเริ่มเข้าเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 นักเรียนที่มีบิดามารดาอาศัยอยู่ร่วมกันมีความกตัญญูทวดเที ความมีระเบียบวินัย และการบำเพ็ญประโยชน์ น้อยกว่านักเรียนที่มีบิดามารดาไม่ได้อาศัยอยู่ร่วมกัน เมื่อเวลาผ่านไปจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนที่มีบิดามารดาอาศัยอยู่ร่วมกันมีพัฒนาการความกตัญญูทวดเที ความสุภาพอ่อนน้อม ความมีระเบียบวินัย และความขยันหมั่นเพียรมากกว่านักเรียนที่มีบิดามารดาไม่ได้อาศัยอยู่ร่วมกัน

5. เมื่อนักเรียนเริ่มเข้าเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 นักเรียนที่มีการศึกษาของมารดาในระดับปริญญาตรีขึ้นไปมีความมีระเบียบวินัย น้อยกว่านักเรียนที่มีการศึกษาของมารดาในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี เมื่อเวลาผ่านไปจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนที่มีการศึกษาของมารดาในระดับปริญญาตรีขึ้นไปมีพัฒนาการความสุภาพอ่อนน้อม ความมีระเบียบวินัย ความประหยัด การบำเพ็ญประโยชน์ และความขยันหมั่นเพียรมากกว่านักเรียนที่มีการศึกษาของมารดาในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี

6. เมื่อนักเรียนเริ่มเข้าเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 นักเรียนที่อาศัยอยู่กับบิดามารดาที่มีความกตัญญูทวดเทีสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับบิดามารดา เมื่อเวลาผ่านไปจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนที่อาศัยอยู่กับบิดามารดาพัฒนาการความกตัญญูทวดเทีน้อยกว่านักเรียนที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับบิดามารดา ยกเว้นความประหยัด และการบำเพ็ญประโยชน์ที่นักเรียนอาศัยอยู่กับบิดามารดาพัฒนาการมากกว่านักเรียนที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับบิดามารดา

อภิปรายผล

ผลจากการศึกษาเรื่องคุณลักษณะของนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. คุณลักษณะของนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า นักเรียนปฏิบัติตามคุณลักษณะบ่อยครั้ง ในด้านความกตัญญูทวดเที ความซื่อสัตย์ ความมีระเบียบวินัย ความขยันหมั่นเพียร ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และความประหยัด ส่วนคุณลักษณะที่แสดงออกเป็นบางครั้งได้แก่ ความสุภาพอ่อนน้อม และการบำเพ็ญประโยชน์ ตามลำดับ อาจเป็นเพราะว่า เด็กในช่วงนี้โรงเรียนจะมีอิทธิพลต่อเด็กมากที่สุด ในช่วง 6 - 11 ปี ควรปลูกฝังในเรื่องการใฝ่รู้ใฝ่เรียน ความรับผิดชอบ การมีวินัยและรู้จักประหยัดอย่างกับ กรมสุขภาพจิต (2544, หน้า 6 - 9) ได้จัดการเปลี่ยนแปลงของวัยรุ่นไว้ 3 ด้านได้แก่ 1) การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย 2) การเปลี่ยนแปลงด้านอารมณ์ และ 3) การเปลี่ยนแปลงทางสังคม การมีเพื่อนและการเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน เป็นสิ่งสำคัญมากในการพัฒนาทางจิตใจ วัยรุ่นจะเลือกคบเพื่อน ที่มีลักษณะคล้ายตน ฉะนั้นพื้นฐานเบื้องต้น จึงสำคัญมาก ที่จะนำเด็กไปสู่

ทิศทางใด การที่เพื่อนทำให้เด็กได้ห่างจากพ่อแม่ มีความเป็นตัวของตัวเอง และเป็นอิสระพึ่งตนได้มากขึ้น และทำให้ได้เรียนรู้บทบาท การปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับเพศของตน เรียนรู้บทบาทในสังคมทั้งการเป็นผู้นำและผู้ตาม มีความมั่นคง ภาควิชาจิตและนับถือตนเองได้ ในทางตรงข้ามถ้าวัยรุ่นบางคนที่ยกตัว ไม่มีเพื่อนสนิทเข้ากับใครไม่ได้ จะกลายเป็นคนมีปัญหา ขาดทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ มองตนเองในทางลบ อาจมีอาการเศร้า เป็นปมด้อย ทำให้มีโอกาสเป็นโรคจิต โรคประสาทหรือติดยาเสพติด หรือเข้ากลุ่มเด็กเกเรที่มาชักจูง และยอมรับตนได้ง่ายจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทำให้วัยรุ่นปรับตัวไม่ทัน จึงแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมาซึ่งจะเห็นบ่อยๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุพิศ จันทบูรณ์ (2544) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชนในโรงเรียนชุมแพศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยใช้กิจกรรมแทรกแซงจริยธรรมประกอบด้วย การอบรมให้ความรู้เยาวชน การประชุมผู้ปกครอง จัดกิจกรรมค่ายจริยธรรมเยาวชน วิทยุชุมชน กิจกรรมลูกเสือเนตรนารี กิจกรรมเพื่อนเตือนเพื่อน เยี่ยมครอบครัว และพบปะผู้ปกครอง ภายหลังจากการใส่กิจกรรมแทรกแซงแล้ว เยาวชนในโรงเรียนชุมแพศึกษามีการศึกษาและการเปลี่ยนแปลงระดับของพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่ดีขึ้น โดยพบว่าการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามขั้นตอนการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก ตั้งแต่ขั้นที่ 1 ถึงขั้นที่ 6 มีค่าเฉลี่ยเปลี่ยนแปลงระดับพฤติกรรมที่ดีขึ้น 7 ประเด็น และมีการเปลี่ยนแปลงลดลง 3 ประเด็น พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนตามความเห็นของครู อาจารย์พบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยต่อระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนมีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นทุกประเด็น พฤติกรรมเชิงจริยธรรมเพิ่มขึ้น 14 กิจกรรม และไม่เปลี่ยนแปลง 6 กิจกรรม

2. ผลการวิเคราะห์วิถีโคจร (Trajectory) ของพัฒนาการคุณลักษณะ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 เมื่อนักเรียนเริ่มเข้าเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ไม่ได้มีความซื่อสัตย์ ความกตัญญูต่เวที ความสุภาพอ่อนน้อม ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความมีระเบียบวินัย ความประหยัด การบำเพ็ญประโยชน์ และความขยันหมั่นเพียรเป็นศูนย์ เมื่อเวลาผ่านไปจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนมีพัฒนาการด้านความซื่อสัตย์ ความกตัญญูต่เวที ความสุภาพอ่อนน้อม ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความมีระเบียบวินัย ความประหยัด การบำเพ็ญประโยชน์ และความขยันหมั่นเพียรลดลง นั่นอาจเป็นเพราะว่า ปัจจุบันโลกมีเทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้นักเรียนสนใจในเทคโนโลยีนั้นมากขึ้น ซึ่งอาจจะเห็นได้จากแต่ละครอบครัวที่มีฐานะมีคอมพิวเตอร์ ซึ่งอาจเป็นผลทำให้นักเรียนสนใจในการเรียนน้อยลง ประกอบกับปัจจุบันแต่ละครอบครัวมุ่งการทำงานหารายได้มากกว่าที่จะค่อยดูแลลูกหลาน ตลอดจนโรงเรียนจัดโครงการกิจกรรมเกี่ยวกับคุณลักษณะของนักเรียนน้อยลง และอาจมาจากสาเหตุอื่น ๆ ดังที่ โสมรธรรม์ จันทบูรณ์ (2542, หน้า 40) ได้สรุปปัญหาของเด็กวัยรุ่น

อาจเกิดได้จาก 4 เหตุ กล่าวคือ 1) ความเปลี่ยนแปลงของร่างกายและอารมณ์ 2) สิ่งแวดล้อม ได้แก่ ภาวะทางเศรษฐกิจ ทางสังคม ทางวัฒนธรรม และสื่อมวลชน 3) ความไม่เข้าใจกันระหว่างเด็กกับผู้ปกครองหรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง 4) ขาดการดูแลแนะนำที่ดี ทำให้ความซื่อสัตย์ ความกตัญญู กตเวทิต์ ความสุภาพอ่อนน้อม ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความมีระเบียบวินัย ความประหยัด การบำเพ็ญประโยชน์ และความขยันหมั่นเพียรลดลง และ เพียเจท์ (Piaget) ได้กำหนดจริยธรรม (Autonomous Stage) สำหรับเด็กจะมีอายุตั้งแต่ 6 ขวบขึ้นไป จนถึงผู้ใหญ่ เด็กวัยนี้จะมีจริยธรรมเป็นของตนเอง มีเหตุผลรู้จักตัดสินใจด้วยตนเอง เริ่มคำนึงถึงเรื่องของความยุติธรรม ความเสมอภาค รู้จักนับถือซึ่งกันและกัน เคารพสิทธิของผู้อื่น เอาใจเขามาใส่ใจเรา เด็กวัยนี้จะตัดสินเหตุผลทางจริยธรรมโดยคำนึงถึงเจตนาภายในมากกว่าสิ่งที่เห็นจากภายนอก การพัฒนาทางจริยธรรมของเด็กจะเป็นไปได้เพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบอื่น ๆ อีกหลายอย่าง เช่น สติปัญญาของเด็ก วุฒิภาวะ ประสบการณ์ ขบวนการสังคมประจักษ์ ตัวแบบ (Model) ซึ่งหมายรวมถึงการอบรมสั่งสอนของบิดามารดาอีกด้วย

2.2 เมื่อนักเรียนเริ่มเข้าเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 นักเรียนแต่ละคนมีความซื่อสัตย์ และความมีระเบียบวินัยแตกต่างกัน เมื่อเวลาผ่านไปจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนแต่ละคนมีพัฒนาการด้านความซื่อสัตย์ และความมีระเบียบวินัยแตกต่างกัน อาจเป็นเพราะว่าความสุภาพอ่อนน้อมนั้น นักเรียนต้องได้รับการอบรม สั่งสอน จากครู ผู้ปกครอง ความสุภาพอ่อนน้อมนั้นเกิดขึ้นเองไม่ได้ ซึ่งปัจจุบันนักเรียนมีความสุภาพอ่อนน้อมทั้งทางกาย วาจา ใจลดน้อยลง โดยการแสดงท่าทางที่ไม่สุภาพ การพูดจาที่หยาบกระด้าง หยาบคาย รู้จักใช้คำพูดที่ไม่เหมาะสม ถูกกาลเทศะ และถูกกับบุคคล การมองโลกในแง่ร้าย เป็นต้น ฉะนั้น โรงเรียน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งพัฒนา สนับสนุน ส่งเสริม ความสุภาพอ่อนน้อมของเด็กไทยให้มากยิ่งขึ้น ดังที่ ไคลเบิร์ก (Kohlberg) ได้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมดังนี้ คือ เด็กอายุ 7 - 10 ขวบ เป็นขั้นของความต้องการแลกเปลี่ยน ได้แก่ 1) อะไรคือสิ่งที่ถูกต้อง สิ่งที่ถูกต้อง คือ เชื้อฟังกฎเกณฑ์ เมื่อมีคนต้องการให้เชื้อฟัง ทำสิ่งต่าง ๆ ตามความสนใจและความต้องการของตนเอง และต้องการให้คนอื่นทำเช่นนั้นด้วย ความถูกต้องคือ ความยุติธรรม นั่นคือ การแลกเปลี่ยนที่เท่า ๆ กัน 2) เหตุผลในการทำสิ่งที่ถูก คือ จะทำในสิ่งที่สนองความต้องการและความสนใจของตนเอง แต่ในขณะที่เดียวกันก็ยอมรับว่าคนอื่นก็มีความต้องการและความสนใจเช่นเดียวกับตน 3) ทักษะทางสังคม มีทักษะแบบรูปธรรมของปัจเจกชนนิยม คือ ตระหนักว่าทุกคนมีความสนใจส่วนตัวที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าหมาย และความสนใจอาจขัดแย้งกันได้ ดังนั้น ความถูกต้องของแต่ละคนจึงอาจแตกต่างกัน แต่เมื่อเด็กอายุ 10 - 13 ปี จะช่วงของความคาดหวัง ความสัมพันธ์ และการยอมรับตามซึ่งกันและกัน ประกอบด้วย 1) อะไรคือสิ่งที่ถูกต้อง สิ่งที่ถูกต้อง คือ

การดำเนินชีวิตตามความคาดหวังของผู้ที่อยู่ใกล้ชิดหรือมีบทบาทตามความคาดหวังที่บุคคลมีต่อการกระทำของตนเองเป็นสิ่งที่สำคัญ ซึ่งหมายถึงการมีเจตนาดีและสนใจผู้อื่นรักษาสัมพันธ์ภาพต่อกัน เช่น ความไว้วางใจ เชื่อมั่น มีความนับถือและกตัญญูรู้คุณต่อกัน 2) เหตุผลในการทำสิ่งที่ถูก เพื่อต้องการเป็นคนดีในทัศนะของตนและผู้อื่น และเพื่อรักษากฎเกณฑ์ซึ่งเป็นมาตรฐานในการควบคุมความประพฤติ 3) ทัศนะทางสังคม มีทัศนะต่อการยอมรับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ตระหนักในความรู้สึกร่วมกันของกลุ่ม ความตกลงและความคาดหวังของกลุ่ม ทำตามกฎเกณฑ์ที่เพื่อนในกลุ่มยอมรับ แต่ยังไม่ใช่กฎเกณฑ์ทั่วไปทางสังคม

2.3 เมื่อนักเรียนเริ่มเข้าเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 นักเรียนชายมีความซื่อสัตย์ ความกตัญญูต่อบุคคล และความประหยัดสูงกว่านักเรียนหญิง เมื่อเวลาผ่านไปจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนชายมีพัฒนาการด้านความซื่อสัตย์ ความกตัญญูต่อบุคคล ความมีระเบียบวินัย และความขยันหมั่นเพียรน้อยกว่านักเรียนหญิง ยกเว้นการบำเพ็ญประโยชน์ที่นักเรียนชายมีพัฒนาการมากกว่านักเรียนหญิง อาจเป็นเพราะว่า เมื่อเริ่มเข้าเรียนนักเรียนชายมีมนุษยสัมพันธ์น้อยกว่านักเรียนหญิง เนื่องจากนักเรียนจะติดนิสัยที่ใกล้ชิดกับมารดา ทำให้การแสดงออกไม่มากเท่าที่ควร แต่เมื่อเวลาผ่านไปนักเรียนชายมีสังคม เพื่อน การเปลี่ยนแปลงของร่างกาย หรือผลกระทบจากโลกไร้พรมแดน กล่าวคือ เด็กนักเรียนให้ความสำคัญกับการเรียนน้อยลง หันไปให้ความสนใจในวัตถุนิยมมากขึ้น และอิทธิพลจากสื่อต่าง ๆ ทำให้พฤติกรรมของเด็กนักเรียนเบี่ยงเบนออกไปจากการเรียน เป็นเหตุให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำลง รวมถึงคุณธรรม จริยธรรม อันพึงประสงค์ลดน้อยลงตามไปด้วย

2.4 เมื่อนักเรียนเริ่มเข้าเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 นักเรียนที่มีบิดามารดาอยู่ร่วมกันมีความกตัญญูต่อบุคคล ความมีระเบียบวินัย และการบำเพ็ญประโยชน์ น้อยกว่านักเรียนที่มีบิดามารดาไม่ได้อยู่ร่วมกัน เมื่อเวลาผ่านไปจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนที่มีบิดามารดาอยู่ร่วมกันมีพัฒนาการความกตัญญูต่อบุคคล ความสุภาพอ่อนน้อม ความมีระเบียบวินัย และความขยันหมั่นเพียรมากกว่านักเรียนที่มีบิดามารดาไม่ได้อยู่ร่วมกัน อาจเป็นเพราะว่า นักเรียนที่มีบิดามารดาไม่ได้อยู่ร่วมกันต้องดิ้นรน ดูแลตัวเอง ช่วยเหลือมากกว่านักเรียนที่มีบิดามารดาอยู่ร่วมกัน ทำให้เริ่มแรกนักเรียนบิดามารดาไม่ได้อยู่ร่วมกันมีความกตัญญูต่อบุคคล ความมีระเบียบวินัย และการบำเพ็ญประโยชน์น้อยกว่านักเรียนที่มีบิดามารดาอยู่ร่วมกัน แต่เมื่อเวลาผ่านไปนักเรียนที่มีบิดามารดาอยู่ร่วมกันได้รับการเลี้ยงดู อบรมสั่งสอนตลอดเวลา ทำให้มีพัฒนาการความกตัญญูต่อบุคคล ความสุภาพอ่อนน้อม ความมีระเบียบวินัย และความขยันหมั่นเพียรมากกว่านักเรียนที่มีบิดามารดาไม่ได้อยู่ร่วมกัน ดังที่ ฟามูย เรืองเลิศบุญ (2549, หน้า 5) ข้อค้นพบจากงานวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน พบว่า ความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ไม่ได้เป็น

หลักประกันที่จะช่วยสร้างความก้าวหน้าในเรื่องคุณธรรม และจริยธรรมของคน แต่ในทางตรงกันข้ามความเจริญอาจเข้ามามีส่วนร่วมสร้างปัญหาสังคม และปัญหาทางศีลธรรม สภาพการณ์การดำเนินชีวิตของคนไทยทุกวันนี้ เป็นการดำรงชีพที่ต้องดิ้นรนต่อสู้เพื่อความอยู่รอด ผนวกกับการซึมซับวัฒนธรรมจากต่างชาติก่อให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงทางด้านค่านิยมและทัศนคติ คนจึงมีความเห็นแก่ตัวมากขึ้น จนยอมใช้ทุกวิถีทางเพื่อมุ่งแสวงหาผลประโยชน์โดยไม่คำนึงถึงหลักคุณธรรม และจริยธรรม

2.5 เมื่อนักเรียนเริ่มเข้าเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 นักเรียนที่มีการศึกษาของมารดาในระดับปริญญาตรีขึ้นไปมีความมีระเบียบวินัย น้อยกว่านักเรียนที่มารดามีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี เมื่อเวลาผ่านไปจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนที่มารดามีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปมีพัฒนาการความสุภาพอ่อนน้อม ความมีระเบียบวินัย ความประหยัด การบำเพ็ญประโยชน์ และความขยันหมั่นเพียรมากกว่านักเรียนที่มารดามีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี อาจเป็นเพราะว่า การศึกษาของมารดาไม่มีผลต่อนักเรียนประถมปีที่ 1 แต่อาจเป็นเพราะว่ามารดามีเวลาไม่เพียงพอในการดูแล อบรมสั่งสอน หรือใกล้ชิดกับเด็กนักเรียน แต่เมื่อเวลาผ่านไปเด็กนักเรียนเริ่มมีพัฒนาการมากขึ้น อาจเป็นไปในทางที่ดี หรือไม่ดี ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมนี้อาจมาจากการขาดการสั่งสอนที่ดี การขาดอบรมพฤติกรรมในทางที่ดี การเลียนแบบพฤติกรรมก้าวร้าวในสื่อต่าง ๆ ตลอดจนการคบเพื่อนที่ไม่ดี ทำให้ความสุภาพอ่อนน้อม ความมีระเบียบวินัย ความประหยัด การบำเพ็ญประโยชน์ และความขยันหมั่นเพียรลดลง

2.6 เมื่อนักเรียนเริ่มเข้าเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 นักเรียนที่อาศัยอยู่กับบิดามารดา มีความกตัญญูตวกตเวทีสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับบิดามารดา เมื่อเวลาผ่านไปจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนที่อาศัยอยู่กับบิดามารดามีพัฒนาการความกตัญญูตวกตเวทีน้อยกว่านักเรียนที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับบิดามารดา ยกเว้นความประหยัด และการบำเพ็ญประโยชน์ที่นักเรียนอาศัยอยู่กับบิดามารดามีพัฒนาการมากกว่านักเรียนที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับบิดามารดา อาจเป็นเพราะว่าเด็กนักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย มีการคบเพื่อน มีการเลียนแบบพฤติกรรมจากภาพยนตร์ โทรทัศน์ หรือสื่อต่าง ๆ และเริ่มห่างไกลจากครอบครัวเพราะว่า เวลาในการดูแลของครอบครัวต่อเด็กนักเรียนไม่เพียงพอ ทำให้เด็กนักเรียนใกล้ชิดกับคอมพิวเตอร์มากกว่าครอบครัว มีพฤติกรรมก้าวร้าวมากขึ้น แต่นักเรียนที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับบิดามารดานั้นขาดความอบอุ่นจากบิดามารดา ทำให้ความกตัญญูตวกตเวทีไม่มีผลกระทบในช่วงแรก แต่เมื่อเวลาผ่านไปเด็กนักเรียนมีจิตสำนึก รักหวงแหน และคิดถึงบิดามารดามากขึ้น ทำให้เกิดความกตัญญูตวกตเวทีมากกว่านักเรียนที่อาศัยอยู่กับบิดามารดา ดังที่ แครธ วัล บลูค และมาเซีย (Kraithwahl, Blook & Masia, 1964) ดำดัมโนภาพของการเกิดความรู้สึกหรือด้านคุณลักษณะ (Characteristics) ตั้งแต่ขั้นความรู้สึกที่มีความเข้มข้น

ไปสู่ความเข้มมากจนยึดติดเป็นลักษณะนิสัยที่มีคุณธรรมและจริยธรรมของคน ดังนี้ 1) ขั้นรับรู้ จัดเป็นการพัฒนาขั้นแรกที่สุด ในขั้นนี้บุคคลจะมีความรู้สึกเฉพาะอย่าง ซึ่งอาจจะแบ่งย่อยออกเป็น ขั้นย่อย คือ ขั้นรู้ตัว ได้แก่ การสังเกต รับรู้ ความแตกต่างของสิ่งเร้าที่มากระทบ เช่น รับรู้ความแตกต่างของรูป รส กลิ่น เสียง เหตุการณ์ต่าง ๆ ขั้นตั้งใจรับ ได้แก่ การมีความตั้งใจฝักใฝ่ต่อสิ่งเร้าเฉพาะอย่าง เริ่มสะสมความรู้หรือประสบการณ์ในสิ่งเร้าเฉพาะอย่างนั้นแล้วนำมารวมกันหรือยอมรับเพื่อปฏิบัติ และขั้นย่อยสุดท้าย คือ ขั้นการเลือกสรรสิ่งที่รับมา ได้แก่ การเลือกรับเฉพาะอย่าง สนใจอ่านเฉพาะเรื่อง หรือเลือกตอบคำถามเฉพาะบางคำถาม เป็นต้น 2) ขั้นตอบสนอง เป็นพัฒนาการขั้นสูงขึ้นมาอีกขั้นหนึ่ง ในขั้นนี้บุคคลไม่เพียงรับรู้สิ่งเร้าเท่านั้น แต่จะเริ่มมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้านั้น ในลักษณะ 3 ขั้นย่อย คือ ขั้นเต็มใจตอบสนอง เป็นการยินยอมปฏิบัติตามหลักการหรือกฎเกณฑ์ที่ได้รับรู้มา เป็นการยอมรับในสิ่งที่เขาได้รับรู้มา ขั้นตั้งใจตอบสนอง ขั้นนี้บุคคลเริ่มอาสาที่จะเข้าร่วมปฏิบัติการกับผู้อื่น และอาจมีการพยายามหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติในสิ่งที่ขัดกับสิ่งที่เขาได้รับรู้มา ต่อไปคือ ขั้นพอใจจะตอบสนอง บุคคลจะเกิดความพอใจ หรือไม่พอใจต่อพฤติกรรมหรือการแสดงออกของผู้อื่นที่สอดคล้องหรือขัดแย้งกับสิ่งที่ได้รับรู้มา เป็นการเลือกแสดงตอบสนองต่อสิ่งเร้า 3) ขั้นเห็นคุณค่าบุคคลเริ่มเห็นคุณค่าประโยชน์ของสิ่งที่รับรู้และสิ่งที่ตอบสนองแล้ว เขาเริ่มยอมรับสิ่งที่ได้รับมาว่าสิ่งใดมีค่ามีความหมายต่อเขา และสิ่งใดที่ไม่มีค่าไม่มีความหมายต่อเขา เขาจะแสดงออกด้วยพฤติกรรมต่าง ๆ ตามขั้นตอนการพัฒนาย่อย คือ การยอมรับคำนิยม ได้แก่ พยายามเพิ่มพูนประสบการณ์ในสิ่งเร้านั้น ๆ พยายามปฏิบัติตามบ่อยครั้งเข้า การแสดงความนิยมในคำนิยม ได้แก่ การเข้าช่วยเหลือสนับสนุนร่วมมือในกิจกรรมที่ส่งเสริมสิ่งที่เห็นด้วยและการเข้าร่วมงาน ได้แก่ การเข้าไปร่วมเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มที่เขาเห็นคุณค่า และปฏิเสธคัดค้าน ได้แข็งขันขัดขวางการปฏิบัติหรือพฤติกรรมที่เขาไม่เห็นคุณค่า

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่องคุณลักษณะของนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออก ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับภาครัฐ

จากผลการศึกษา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะคุณลักษณะของนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออก ดังนี้

1. ความกตัญญูทวดเทวี หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง/ โรงเรียน ควรส่งเสริมความรักที่ดีต่อครอบครัวมากขึ้น โดยแสดงให้เห็นจากการจัดกิจกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ เพื่อให้เด็กนักเรียนได้เห็น และตระหนักถึงความรัก ความกตัญญูทวดเทวีต่อผู้มีพระคุณมากขึ้น

2. ความสุภาพอ่อนน้อม หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง/ โรงเรียน ควรส่งเสริม รมรงค์ให้เด็กนักเรียน มีระเบียบวินัย มีความเกรงใจต่อผู้คนรอบข้าง ตลอดจนครูผู้สอนเกี่ยวกับการพูดคุยในเวลาที่เหมาะสม หรือการใช้โทรศัพท์มือถือ การเล่นเกมส์ ในขณะที่เรียน เป็นต้น

3. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง/ โรงเรียน ควรส่งเสริม หรือจัดกิจกรรม ที่หลากหลายในการรณรงค์การบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม การช่วยเหลือผู้ทุกข์ยากมากขึ้น

4. ความมีระเบียบวินัย หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง/ โรงเรียน ควรส่งเสริม หรือจัดกิจกรรม ที่ส่งเสริมความมีระเบียบวินัยในโรงเรียนมากขึ้น อย่างเช่น การพูดคุยเวลาเข้าแถว ระหว่าง ครูผู้สอนกำลังสอนหนังสืออยู่ ตลอดจนการทำลาย จิตเจียน ทำลายโต๊ะเก้าอี้ ผนังห้องเรียน และ ห้องน้ำ

5. การบำเพ็ญประโยชน์ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง/ โรงเรียน ควรส่งเสริม หรือจัดกิจกรรม การทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมมากขึ้น เช่น การตัดหญ้าในสนามฟุตบอล การบริจาคเงินหรือสิ่งของ แก่ผู้ประสบภัย เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออก ควรมีการวิจัยอย่างต่อเนื่อง และนำผลการวิจัย มาแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุง ส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับประถม ให้มากขึ้นต่อไป

2. ควรทำวิจัยแบบพัฒนาต่อเนื่อง (Longitudinal Study) เพื่อจะได้ทราบคุณลักษณะของ นักเรียนอย่างต่อเนื่องของกลุ่มเดียวกันตั้งแต่เริ่มเข้าเรียนจนถึงขั้นสุดท้าย